

תפקיד הפסיכולוג בגנים עקרונות מרכזיים בשיתוף הפעולה של השפ"ח עם צוות הגנים ועם ההורים

הורים יקרים שלום וברכה,

אנו מקווים שאיגרת זו תמצא את כולכם בטוב ובשמחה וכי כולכם נהניתם מחופשת הקיץ עם ילדיכם המתוקים ומצפים בקוצר רוח לחזרה לשגרה.

אנו בשירות הפסיכולוגי-חינוכי של מועצה האזורית הר חברון מעוניינים להביא, באמצעות איגרת זו, מידע בסיסי אשר יסייע בידכם להכיר את שירותינו ולהשתמש בו על הצד הטוב ביותר.

האיגרת מופנית להורי כלל ילדי הגנים ולכן יהיו תכנים שרלוונטיים במיוחד לגנים מסוימים. במידה וישנם נושאים הרלוונטיים לגן של ילדכם, שלא קיבלו התייחסות באיגרת זו, אנא פנו אלינו ונשמח לתת מענה.

השירות הפסיכולוגי חינוכי (שפ"ח) במועצה האזורית "הר חברון" מורכב ממנהלת השפ"ח (גל תמיר סיקולר) ומצוות פסיכולוגים (ד"ר עירית חגי, ד"ר רם טיין, ד"ר שחר רונן בן מאיר, ליהי קשת גולדווסר, לימור לוי ואדוה בשן - רגב), כאשר כל אחד מאיתנו אחראי על ליווי של כמה מסגרות חינוכיות במועצה.

השפ"ח נתמך תקציבית ומפוקח מקצועית ע"י משרד החינוך, בהתאם למתווה שלו לפסיכולוגיה חינוכית, והשירותים הניתנים בו הינם חינוכיים וכפופים לחוקי האתיקה והסודיות הרפואית טיפולית, כשהפניה אלינו נעשית דרך המסגרות החינוכיות (גננת או מנהל/ת בי"ס).

בשנת הלימודים תשפ"א, הודות להגדלת צוות הפסיכולוגים במועצה, יורחב המענה גם לגני טרום חובה ובכך יתאפשר רצף של מענה מגיל גן טרום חובה ועד גיל סיום החטיבה.

בגני טרום חובה, הפסיכולוג יבקר אחת לחודש. במסגרת המענה יתבצע מיפוי החוזקות וההיבטים שיש לחזקם בקרב ילדי הגן. בהתאם יבנו תוכניות עבודה ובמקרי הצורך יינתנו הדרכות להורים במסגרת השפ"ח. בנוסף לצוות השפ"ח תכנס לגנים יועצת לגיל הרך מטעם משרד החינוך. בחלק מגני טרום החובה יופעל פרויקט מעג"ן.

בגני החובה, תדירות ביקור הפסיכולוג הינה אחת לשבועיים. תחילה, יוקדש הזמן להיכרות ומיפוי הגן, איתור נקודות החוזק ואלו שיש לחזקם אצל ילדי הגן ובהתאם, בשיתוף ההורים, יבנו תוכניות התערבות. במידת הצורך נסייע בפנייה לגורמי טיפול נוספים. בהמשך השנה, נערך לקראת הועדות הסטטוטוריות (ועדה רב מקצועית, ועדות זכאות ואפיון), תוך שימת דגש על מוכנות לקראת כיתה א' וביצוע הערכות בשלות לילדים הזקוקים לכך.

תפקיד הפסיכולוג בגן הילדים :

1. **שייכות מקצועית** – הפסיכולוגים כפופים לנהלי משרד החינוך, פועלים על פיהם ועובדים תחת המחלקה לחינוך במועצה.

2. **ביקורים שגרתיים בגן ותצפיות כלליות** – הפסיכולוג מקיים ביקורים בגן עפ"י בקשת הגננות לצורך צפייה כללית באקלים והווי הגן, ובכדי להציע למנהלת הגן זווית ראייה נוספת להתרחשויות שונות בהקשר החינוכי, החברתי והרגשי. במידה ובתצפיות אלו יעלו נושאים שחשוב שכל ההורים יהיו מודעים אליהם – תקבלו מכתב/שיחה מהפסיכולוג. בנוסף, בתצפיות כלליות אלו הפסיכולוג יכול לזהות ילדים שמראים קושי כלשהו ומיידע בכך את הגננת. בנוסף, הגננת יכולה לקיים עם הפסיכולוג מפגשי הדרכה על ניהול הגן, על איתור ילדים ובהתמודדות עם קשיים מגוונים.

3. **תצפיות פרטניות** – לעיתים תכופות מאוד, הגננת מבקשת מהפסיכולוג את נקודת מבטו המקצועית בנוגע לאחד הילדים הספציפיים בגן. זאת בהקשר להתנהגויות של הילד אשר הגננת מתלבטת כיצד להתייחס אליהן. בדרך כלל, ילדי הגן מכירים את הפסיכולוג מביקוריו השגרתיים בגן. לרוב הם שמחים מאוד על כך שדמות מבוגרת מדברת איתם, יושבת איתם לצייר או לשחק ומפנה אליהם תשומת לב.

מבחינת ההורים אין צורך להכין את הילד לתצפית. רוב מוחלט של הילדים חווה את התצפית כחוויה טובה ונעימה גם ללא הכנה כלשהי.

***שמירה על פרטיות - חשוב מאוד שתדעו כי התצפיות שלנו מתועדות בתיק ידני ולא ממוחשב**
החשוף לעיני של הפסיכולוג בלבד. התיעוד נעשה באופן ששומר על פרטיות הילד וכולל רק פרטים הכרחיים.

לצורך ביצוע התצפית, ישנה התנהלות קבועה :

- א. הגננת מבקשת את אישור ההורים לעריכת תצפית ומעבירה לידיהם טופס אישור חתום לביצועה (הטופס מצורף למכתב זה). להורים ישנה כמובן זכות לסרב לתצפית.
- ב. הפסיכולוג מגיע לגן לאחר קבלת האישור החתום ועורך תצפית מרחוק - כשהילד אינו מודע אליה. לפעמים, מדובר בתצפית פעילה – המשלבת שיח עם הילד, משחק משותף, ציור וכד'.
- ג. לאחר עריכת התצפית, הפסיכולוג יוצר קשר טלפוני עם ההורים לצורך מסירת משוב, ויכול להציע במקרה הצורך, פגישה עם ההורים (**סעיף 4 "מפגשי הדרכה להורים"**). בפגישה זו, הפסיכולוג יבקש לקבל מההורים כל מידע רלוונטי על ילדם, על מצבו בבית, על שנותיו הראשונות, על התפתחותו, על ההתמודדות שלהם כהורים איתו ועל האופן בו הם תופסים את ההתמודדות שלו עם מצבים שונים ועל איך תופסים את השתלבותו בגן. מבחינתנו, ההורים הם המומחים הטובים ביותר לגבי ילדם ונשמח ללמוד מכם וגם להציע לכם את נקודת המבט שלנו לגבי מאפיינים שונים שלו. מטרת העל של הפגישה כזו היא להביא לתפקוד מיטבי של הילד ולגבש לגביו דרכי פעולה יעילות ונעימות.

4. מפגשי הדרכה להורים ולגננות –

הפסיכולוג מיידע את הגננת בקשר למסקנות התצפיות הפרטניות שלו ולרוב גם מעניק לה הדרכה בנוגע לילד. לעיתים תתקיים פגישה משותפת של הפסיכולוג הן עם ההורים והן עם הגננת, למען חשיבה משותפת רחבה.

בהתאם לצורך – ייקבעו עם ההורים מפגשים נוספים / תצפיות נוספות על הילד בכדי לוודא כי המטרות הושגו.

מפגשים של הדרכות הורים : כאמור, פסיכולוג הגן יכול להציע להורים מפגשי הדרכה לאחר כל תצפית, עד 5 מפגשים. המפגשים יכולים להיערך במשרד השירותים הפסיכולוגיים או בזום. נדרשת נוכחות של שני ההורים בכדי להגיע לתוצאות מיטביות. במידה והפגישה נערכת אונליין, יש לוודא קודם לכן קיומם של תנאים מתאימים – שקט, ילדים לא בסביבה, רוחב פס מתאים לשיחת וידיאו, מיקרופון ומצלמה תקינים.

מרכז "בשביל ההורות", מרחיב השנה את המענה להורים. בנוסף להעשרת הידע והכלים שניתנו להורים בשנים האחרונות, השנה יוענקו להורים מפגשי טיפול ממוקדים. מטרת המפגשים הטיפוליים הינה להוות מסגרת לתמיכה רגשית ולליווי ההורים בהבנת הקשיים והמורכבויות של ילדם. זאת, תוך הבנת הצרכים ההתפתחותיים של ילדם, רכישת כלים להתמודדות מיטבית בסיטואציות שונות והגברת תחושת המסוגלות ההורית. המענה ניתן על ידי הפסיכולוגים מהשירות הפסיכולוגי חינוכי במועצה.

5. פניה אל הפסיכולוג הגן באמצעות הגנת –

ניתן לפנות אל פסיכולוג הגן גם מבלי שנערכה תצפית על ילד. הסיבות לפניה הן מגוונות: קושי בהתנהלות מול הילד בבית או בגן, לידת אח, קשיי גמילה, בעיות בתפקוד הילד, רגרסיה, שינוי משפחתי משמעותי, ליווי בעקבות מקרה חריג בחיי הילד, שאלה לגבי התאמתו לגן, שאלה לגבי בשלות לכתה א', שאלה בנוגע לסימפטומים מחשידים ועוד.

6. ועדות אפיון וזכאות (ועדות השמה) / ועדות רב מקצועיות (שילוב) – בסביבות חודש

דצמבר, לאחר שהגנת העמיקה בהיכרותה את הילדים, היא משוחחת עמכם ההורים לגבי ילדים הזקוקים בשנה הבאה לסיוע נוסף (זה יכול להיות גנת שילוב בגני חובה, גן עיכוב התפתחותי וכדומה). הגנת תבקש מכם למלא שאלונים וכמובן שאף ילד לא יעלה לוועדה ללא רצון ההורים. פסיכולוג הגן לוקח חלק נכבד בתהליך ההחלטה ונותן את המלצתו ע"פ תצפיות שביצע על הילד, שיחות עם ההורים ועם הגנת או על סמך אבחון מקצועי שהילד עבר. בנוסף, הפסיכולוג מגיע לוועדה בכדי לסייע לכם להציג לוועדה את הילד ואת צרכיו ולתת את חוות דעתו המקצועית. מטרת הפסיכולוג בוועדה היא לסייע להשמיע את קולו של הילד, להיות לו לפה ביחד עם ההורים, לטובתו ולטובת צרכיו.

*שימו לב כי מפגשי הדרכות הורים או הפניית ילד לוועדה מחייבים ע"פ נהלי משרד החינוך והבריאות בפתחת תיק בשירות הפסיכולוגי. החומר הינו מסווג וסודי ודינו כחומר רפואי.

הפנייה למכונים להתפתחות הילד בקופות החולים - פעמים רבות נבקש מההורים לפנות

לאבחון מעמיק יותר ביחידה להתפתחות הילד. שם תפגשו רופא/ה התפתחותית/ מרפאה בעיסוק/ קלינאית תקשורת. בכדי לקצר את התהליך ולהגביר את הסיכוי לטיפול מיטבי ועל מנת ללוותכם תהליך האבחוני – אנו נצייד אתכם במכתב הפניה מהשפ"ח, המתאר את מצבו של הילד ומסביר את הצורך בבדיקה נוספת. גם לאחר הפנייה להתפתחות הילד – אנו ממשיכים לעמוד לרשותכם, לטובת הילד.

7. תקופות חירום בגן – הפסיכולוג מגיע לגן ומייעץ לצוות הגן לגבי כל אירוע חירום לאומי/ ישובי/

משפחתי של ילדי הגן. אנא ידעו את הגנת אם הילד נחשף במשפחה או בסביבת מגוריו למצבים חריגים, בכדי שנוכל לסייע לו. מצבי חירום יכולים להיות: פגיעות מיניות, מצב בטחוני מעורער, חשיפה לנגיף הקורונה, פטירה במשפחה, מחלה, משבר כלכלי חמור וכדומה.

8. **השארות ילד שנה נוספת בגן חובה (בשלות)** – לקראת האביב יש צורך להחליט אם ילדי גן חובה עולים לכתה א' או ממשיכים שנה נוספת בגן. לצורך כך הפסיכולוג עורך תצפיות לילדי גן חובה אשר לגביהם יש להורים ו/לגננת התלבטות. לצורך קבלת ההחלטה, גם ההורים והגננת ימלאו שאלון ויביעו את דעתם. פסיכולוג הגן יעזור לכם בקבלת החלטה ובלייווי הכנת ילדכם לכתה א', במידת הצורך.

ולסיום, כמה מלים על אמון....

ישנן משפחות אשר חוששות ממפגש עם פסיכולוגים בשל הרצון להימנע מהדבקות תוויות על הילד. במידה ואתם חוששים, ברצוננו להרגיע אתכם כי מדובר בחששות טבעיים ובריאים.

אך חשוב שתדעו – הערכת תפקוד הילד בגיל צעיר מביאה בדרך כלל לתכנון התערבויות קצרות מאוד, אשר מונעות את התפתחות הבעיה והפרעתה לתפקוד הילד בתחומים שונים. ככל שההתערבות נעשית בגיל צעיר יותר קל יותר לטפל בה, היא חסכונית מבחינת זמן וכסף, וכוללת בדרך כלל הדרכת הורים ו/צוות הגן ולא טיפול בילד עצמו.

שיתוף הגנת – הגורם החשוב ביותר בהסתגלותו של ילד למסגרת היא עמדה פנימית חיובית של הוריו כלפי המסגרת החדשה והצוות החינוכי. אמונם משפיע באופן קריטי על השתלבותו של ילדכם ותפקודו בגן. במידה וההורים מחזיקים בעמדה פנימית המשוכנעת כי צוות הגן יעשה הכל בכדי שלילדם יהיה טוב בגן, עמדה זו מועברת לילד ולצוות באופן מודע ולא מודע ומעודדת תקשורת בונה ויחס חם כלפי הילד.

ראו את הגנת כשותפה אישית החשובה בתהליך גדילתו של ילדכם. היא זו שנמצאת רוב שעות היום עמו ומכירה אותו בצורה מעמיקה מאוד : כיצד הוא נוהג באינטראקציות החברתיות, מה הוא אוהב לאכול ולאיזה משחקים הוא נמשך. סמכו על החושים שלה והקשיבו להערותיה, תוכלו ללמוד ממנה רבות על ילדיכם. באם מתעוררים קשיים כלשהם הקשורים לרווחתו של ילדכם, שתפו אותה. כאשר ידועות בעיות העלולות להקשות על הסתגלותו של ילד לגן, עדיף ליידע מוקדם ככל האפשר את הצוות החינוכי. למשל : שיתוף של גנת בדבר משבר משפחתי/זוגי/כלכלי יסייע לה לגלות הבנה לנסיגה זמנית אפשרית בתפקודו של הילד. זה בסדר גמור לבוא אליה ולשתף אותה בקשיים אישיים היכולים להשפיע לרעה על תפקודו התקין של ילד ולבקש שתשים לב כיצד הילד מגיב בגן. אין משפחה שלא עוברת קשיים ואתם יכולים לסמוך על הדיסקרטיות של הגנת.

כמו כן, אם יש לכם טיפ לתת לגנת, שעוזר לכם להתמודד בשעת קושי עם הילד שלכם, ספרו לה ! מה עשוי לעזור לו להשתלב בגן ? האם יש משהו שעשוי להקשות עליו ? מה הוא הכי אוהב לעשות בבית וכדומה. זה יעזור לה להכיר טוב יותר את הילד שלכם !

במידה ויש לכם ביקורת כלפי צוות הגן – פנו באופן ישיר לגננת וקבעו עמה פגישה מסודרת ונסחו את הקושי שלכם כשאלה/בקשה ולא כדרישה. חשוב שתתפסו את צוות הגן כגורם שותף ולא כאויב. גם אתם, הורים וגננות, צריכים להסתגל ולהכיר אחד את השני. גם אם יש אי הסכמות, חשוב לשוחח עליהן. במידה ואתם מתקשים להגיע לשיח בונה, פסיכולוג הגן ישמח לסייע.

**שתהיה לנו שנה טובה
ושל צעידה משותפת יד ביד למען ילדיכם
ובבריאות איתנה !**

**גל תמים סיקולר
מנהלת שפ"ח הר חברון
וכלל צוות הפסיכולוגים**

ותודה לשפ"ח בית אריה אשר על חומריו בוסס מסמך זה.